सुस्वागतम्

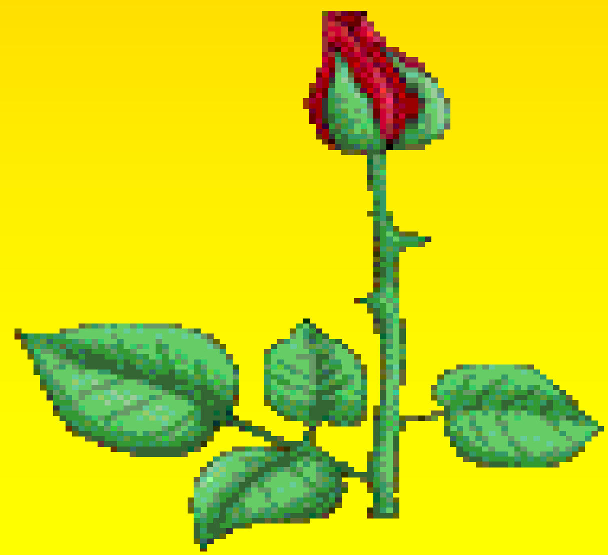

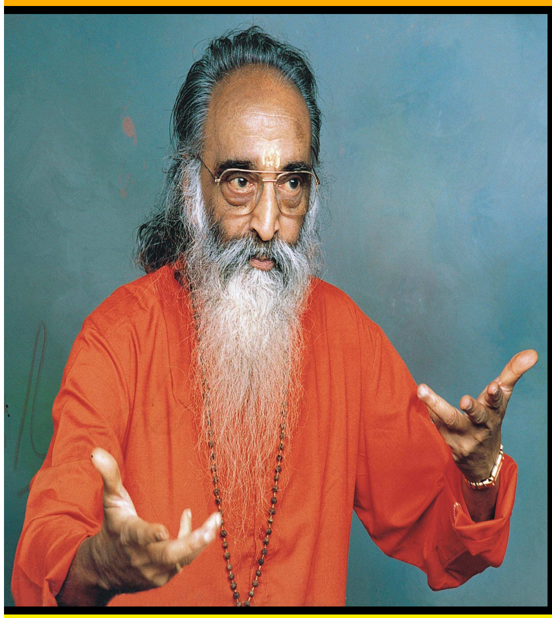

No Transfusion of Idea
Only transformation

स्वामी चिन्मयानंदांचे शैक्षणिक विचार

राज्यस्तरीय चर्चासत्र

दि. ३–४–५ मार्च २०११

राष्ट्र व संस्कृती :–

राष्ट्र व संस्कृती :–

Where is Nation?

Who is to sweat for it?

Without any sacrifice can we create anything?

राष्ट्र व संस्कृती :–

केवळ भूखंडावर वास्तव्य करणाऱ्या लोकांचा समूह म्हणजे राष्ट्र ही राष्ट्राबाबतची संकल्पना अमान्य

ती केवळ एक लोकसंख्या व लोक समूह आहे

राष्ट्र व संस्कृती :–

जोपर्यंत प्रत्येक जण दुसऱ्यविषयीचा विचार न करता आणि समान उद्दिष्टासंबंधी कोणत्याही प्रकारची निष्ठा न बाळगता स्वतःची खाजगी उद्दिष्ट्ये साध्य करण्याच्या प्रयत्नात आत्मकेंद्री वृत्तीने विघटीत जीवन जगत असतो. तोपर्यंत अशी माणसे कधीच राष्ट्र घडवू शकत नाही.

राष्ट्र व संस्कृती :–

वैज्ञानिक अर्थशास्त्रज्ञ, राजनितीज्ञ हे राष्ट्राच्या उन्नतीकरिता अनेक क्रांतीकारक योजना देतात. ह्यापैकी कोणतीही योजना ही राष्ट्राची निर्मिती किंवा उभारणी करु शकत नाही. कारण ह्या योजना बाह्य परिसराच्या दृष्टिकोनातून मानवाची उन्नती निर्धारीत करतात.

राष्ट्र व संस्कृती :–

पण राष्ट्र हे व्यक्तिंनी बनले आहे. परिणामी राष्ट्राचे सामर्थ्य हे व्यक्तीच्या व्यक्तिमत्वाची गुणात्मकता कशी आहे. ह्यावर अवलंबून आहे.

राष्ट्र व संस्कृती :–

अर्थतज्ज्ञांनी कितीही राष्ट्राला भौतिक समृध्दी प्राप्त करुन देण्याचा प्रयत्न केला तरी लोकांमध्ये एकात्मता, चारित्र्य बदल नसेल तर भौतिक समृध्दी मग ती कितीही मोठी असो ते राष्ट्र नाव घेण्यासारखे उद्दिष्ट गाठू शकणार नाही.

राष्ट्र व संस्कृती :–

अर्थतज्ज्ञांनी कितीही राष्ट्राला भौतिक समृध्दी प्राप्त करुन देण्याचा प्रयत्न केला तरी लोकांमध्ये एकात्मता, चारित्र्य बदल नसेल तर भौतिक समृध्दी मग ती कितीही मोठी असो ते राष्ट्र नाव घेण्यासारखे उद्दिष्ट गाठू शकणार नाही.

राष्ट्र व संस्कृती :–

जोपर्यंत प्रत्येकपण दुसऱ्या विषयी विचार न करता आणि समाज उद्दिष्टा संबंधी कोणत्याही प्रकारची निष्ठा न बाळगता स्वतःची खाजगी उद्दिष्ट्ये साध्य करण्याच्या प्रयत्नात आत्मकेंद्री वृत्तीत विघटीत जीवन जगत असतो. तोपर्यंत अशी माणसे काहीच राष्ट्र घडवू शकत नाही.

राष्ट्र व संस्कृती :–

राष्ट्र संकल्पना

“लोक समूह जेव्हा एखाद्या सुसंघटीत कार्यक्रमासाठी एकत्र येतात आणि प्रयत्नपूर्वक व निष्ठेने एखादे समान ध्येय साध्य करण्यासाठी ते झटत असतात तेव्हाच आपणास राष्ट्राची घडण झालेली दिसते

राष्ट्र व संस्कृती :–

राष्ट्र संकल्पना

सेवा, त्याग वृत्ति आणि चारित्र्य ह्यांच्या धाग्यांनी राष्ट्र बांधल्या गेल्याखेरीज संशोधनाच्या वस्तुनिष्ठ क्षेत्रातील विकास आणि प्रगती मग ती कितीही मोठी असो त्यामुळे लोकसमुहाला राष्ट्र म्हणून मान सन्मान प्राप्त होता

राष्ट्र व संस्कृती :–

राष्ट्र संकल्पना

जेव्हा राष्ट्रातील प्रत्येक नागरिक स्वत:साठी काही न मागता स्वयंस्फूर्तीने तळमळून त्यांच्यातील सर्वोत्कृष्ट अर्पण करुन देशाची सेवा करतो तेव्हाच ते संघटीत राष्ट्र शक्ती सामर्थ्य प्रतिष्ठीत व विकसित होते.

राष्ट्र व संस्कृती :–

राष्ट्र संकल्पना

“प्रत्येक राष्ट्रास आपली राजनैतिक पध्दती व आर्थिक ढाचा निश्चित करावा लागेल. मानव व्यक्तिमत्वाच्या विकासासाठी तत्वज्ञानाजवळ निश्चित योजना असायलाच हवी. राष्ट्र हे नागरिकांनी बनते जर नागरिक बलवान, कुशल परिश्रमीत, त्यागी असतील तर राष्ट्रही महान बनते. जर व्यक्ती स्वार्थी, दूरचरित, आळशी आणि भ्रष्ट असेल तर राष्ट्रही खराब बनेल. व्यक्तिगत उन्नती मध्येच राष्ट्राची उन्नती आहे.

राष्ट्र व संस्कृती :–

राष्ट्र संकल्पना

Every country and Nation in the world build up their National Pride and devoted loyalty towards the glory of their nation by educating its growing generation to admire and appreciate its past achievement and accomplishment.

राष्ट्र व संस्कृती :–

राष्ट्र संकल्पना

भारत म्हणजेच जो ज्ञानाच्याप्रकाशात रममाण झालेला आहे. हा देश संपूर्ण विश्वावर आहे जेव्हा कोणीही व्यक्ती सदैव ज्ञानाच्या प्रकाशात जीवन जगण्याचे व परमात्म तत्वाचा अनुभव घेण्याचा प्रयत्न करते तेव्हाच तो खरा भारतीय ठरतो.

राष्ट्र व संस्कृती :–

राष्ट्र संकल्पना

१) तुमच्यात तुमचा विश्वास व्यवहारात आणण्याचे सामर्थ्यआहे का?

२) तुम्ही तुमच्या सिध्दांतांवर पक्के आहात का?

३) तुम्ही ऐवढे स्पष्टवादी, इमानदार व साहसी आहात की भ्रष्ट आणि अनैतिक बाबींना तुम्ही आपलेसे करीत नाही?

४) तुम्ही आपल्या निम्न प्रवृत्ती आणि हीन वासनांशी नित्य प्रतिकार करता?

५) तुम्ही लोकांचे व राष्ट्राचे भाग्य स्वत:पेक्षा अधिक पवित्र मानता?

राष्ट्र व संस्कृती :–

‘‘कोणताही देश जर त्यागसेवा यावर आधारीत नसेल तर त्या देशाला उज्वल भविष्य नाही,

राष्ट्र व संस्कृती :–

“हिंदुस्थान अजून जीवंत आहे ही परमेश्वराच्या अस्तित्वाची खूण आहे. तरुणांवर ही जबाबदारी आहे. तुमची सर्व शारीरिक, मानसिक, बौध्दिक शक्ती ही देशाच्या पुनर्बांधणी करीता वापरा. पण त्याकरिता खूप त्याग करण्याची तयारी हवी. कुणीतरी सुरवात करायला हवी. मिठाच्या सत्याग्रहात गांधीजी पहिल्यांदा एकटेच गेले. सर्व लोक त्यांना हासत होते. पण नंतर खूप लोक त्यात सामील झाले,

राष्ट्र व संस्कृती :–

राष्ट्राच्या अवनतीचे कारण हे **disintegration** हे आहे.

"Even then attempts at changing the education system were all corrupt. The ministers never thought of our culture and how to tone up our children to our culture and keep them inspired by the very word Bharat. Now we have come to a point where we have no respect for the nation, no sense of belonging to the nation"

राष्ट्र व संस्कृती :–

"It is entirely upto you to bring out the best in you. Study hard develop your mind and intellect and pour it out for rebuilding of the country"

All te mental and intellectual energy has to be offered now for the rebuilding of the nation.

Drawing inspiration from the past we meet the challenges in the present.

Unfortunately our history tells us what a westerner thinks of our country until at last here we are creating a monster a total disintegration Maharashtrian wants Maharashtra.

राष्ट्र व संस्कृती :–

1)Self Respect,

2) Pride of their Country,

3) Self Confidence,

4) Prepared to Work for Rebuilding the Nation,

5) Ready to Make Sacrifice

ही फॅशन बनायला हवी.

राष्ट्र व संस्कृती :–

माझ्या राष्ट्राला मी काय देऊ शकतो ह्याचा प्रत्येक युवकाने विचार करायला हवा. ह्यासाठी मर्मदृष्टी **Vision** विकसित करायला हवे. आज भारत केवळ देश आहे. पण ते राष्ट्र नाही कारण आज प्रत्येक जण केवळ स्वतःची समस्या पहात आहे. **India as a whole** हा दृष्टिकोन आपल्या देशात नाही. ही आपली मर्यादा आहे.

राष्ट्र व संस्कृती :–

राष्ट्राच्या विकासाच्या दृष्टिकोनातून राष्ट्रीय एकात्मता ही केवळ महत्वाची ठरते. ही एकात्मता अथवा बंधुत्वाची भावना केवळ घटनेत बदल करुन निर्माण करता येणार नाही. विविध समित्या स्थापन करुन होणार नाही. तर ह्यात नेत्यांचा, महात्म्यांचा सहभाग महत्वाचा आहे.

राष्ट्र व संस्कृती :–

"If people come together with common Ideal or goal to which they are dedicated. There is integration. When we have devotion to an Ideal whether it is a living man or a mere thought, a great principle or a great ideology it means we have got a goal an inspiring Ideal. Integration will automatically come.

राष्ट्र व संस्कृती :–

महात्म्यांच्या आयुष्यातून आपणास खालील प्रेरणा महत्वाच्या प्राप्त होतात.

- **what a brilliant life he is living,**
- **what a joyful life he is living,**
- **what a deveted life he is living**

ही प्रेरणा राष्ट्रीय एकात्मतेस पोषक अशीच आहे. म्हणूनच **Material and Spiritual Welfare of All** हे राष्ट्रीय एकात्मतेचे घोषवाक्य बनायला हवे.

राष्ट्र व संस्कृती :–

जोपर्यंत प्रत्येकपण दुसऱ्या विषयी विचार न करता आणि समाज उद्दिष्टा संबंधी कोणत्याही प्रकारची निष्ठा न बाळगता स्वतःची खाजगी उद्दिष्ट्ये साध्य करण्याच्या प्रयत्नात आत्मकेंद्री वृत्तीत विघटीत जीवन जगत असतो. तोपर्यंत अशी माणसे काहीच राष्ट्र घडवू शकत नाही.

राष्ट्र व संस्कृती :–

आपल्या नैतिकतेत बळकटी, सदाचारात पक्केपणा आणि आध्यात्मिक सामर्थ्यात निष्ठा असलेल्या अशा जागृत भारताकडून संस्कृती रक्षणाचे, धर्मप्रसाराचे कार्य होवू शकेल.”

राष्ट्र व संस्कृती :–

“राष्ट्र ज्यांचे बनले असते अशा व्यक्तिकडूनच राष्ट्राची उभारणी होत असते आणि जेव्हा समाजातील व राष्ट्रातील प्रतयेक धर्म ग्रंथात निर्देशित केलेल्या मार्गाने ती व्यक्ती प्रयत्न करते व आपल्या व्यक्तिमत्वाची पूनर्रचना करते तेव्हा प्रत्येकासाठी व सर्वांसाठी शांतीची व किर्तीची पखरण करिता तो समाज व ते राष्ट्र झपाट्याने भरभराटीला येते”.

राष्ट्र व संस्कृती :–

Future of the country ह्या पुस्तकात युवकांच्या राष्ट्राच्या प्रती त्यागावर त्यांनी भर दिला आहे. युवकांनी त्याग केला नाही तर ते राष्ट्र जास्त काळ स्वातंत्र्य उपभोगू शकत नाही.

राष्ट्र व संस्कृती :–

every man in the street is conscious that he is the child of the great warrior, great soldier of the past

. ह्याच धर्तीवर आपल्याही राष्ट्रात राष्ट्रीय सांस्कृतिक उद्यान व्हायला हवे. राष्ट्रातील प्रत्येकाची त्याग करण्याची तयारी हवी. आपल्या भूतकालीन संस्कृतीबाबत आपण जास्तीत जास्त सजग असायला हवे.

राष्ट्र व संस्कृती :–

every man in the street is conscious that he is the child of the great warrior, great soldier of the past

. ह्याच धर्तीवर आपल्याही राष्ट्रात राष्ट्रीय सांस्कृतिक उद्यान व्हायला हवे. राष्ट्रातील प्रत्येकाची त्याग करण्याची तयारी हवी. आपल्या भूतकालीन संस्कृतीबाबत आपण जास्तीत जास्त सजग असायला हवे.

राष्ट्र व संस्कृती :–

"When a set of people live for a long period of time in a perticular Geographical area, respecting certain philosophical values and virtues of life there emantes a fragrance which is called their culture."

संस्कृतीची गुणवत्ता मूल्यांवर अवलंबून आहे. संस्कृतीतील भेद मूल्य सद्‌गुण ह्यावर अवलंबून आहे.

भारतीय संस्कृती :–

- जगभरची सांस्कृतिक मूल्ये आणि आर्यवर्तांची तीच मूल्ये ह्यात फरक आहे. पृथ्वीवरील इतर भागातील संस्कृती हक्काच्या मागणीवर आधारीत आहे.
- भारतात आपणास आपले ऋषी, व्यक्तिंनी आप आपले कर्तव्य कर्म करण्याची संधी मागण्याचा अधिकाधिक आग्रह धरीत असलेले दिसतात.

भारतीय संस्कृती :–

हक्काची मागणी करण्यात काही तरी प्राप्त करण्याचे जीवन असते तर उलट कर्तव्य करण्याचा आग्रह धरण्यात ज्यात देण्याची वृत्ती संस्कृतीच्या श्रेष्ठत्वाचेही चिन्ह आहे, असे जीवन असते.

भारतीय संस्कृती :–

संस्कृतीच्या प्रारंभिक अवस्थेत भौगोलिक व हवामन विषयक परिस्थिती व सभोवतालचा परिसर ह्याचा लोकांवर प्रभाव पडत असे. परिस्थिती व सभोवतालचा परिसर ह्याचा प्रभाव लोकांवर पडून त्यातून जीवनमूल्ये आकाराला येत असत व त्यातून संस्कृती आकाराला येत होती. पूर्वेकडील देशाची जमीन सुपिक होती. थोड्याशा प्रयत्नातून जमीनीतून फुले, फळे व भाजीपाला याचे उत्पादन होत असे. नद्या सदैव वहात असत. वसंत ऋतु हा वर्षातून आठ–नऊ महिने फुलत असे. परिणामी निसर्गाच्या ह्या सुसंवादी अभिव्यक्तीमध्ये लोकही सर्वत्र निसर्गाचे अनुकरण करु लागले म्हणूनच झगडणे आणि मिळविणे ह्या ऐवजी सेवा करणे, दान देणे ह्यावर आधारीत संस्कृतीचा विकास झाला व शांती, प्रसन्नता व प्रेम निर्माण करणारी संस्कृती ह्या देशात निर्माण झाली.

भारतीय संस्कृती :–

संस्कृतीची अत्यंत समर्पक परिभाषा गुरुदेवांनी जीवनज्योत ह्या पुस्तकात दिली आहे. ते म्हणतात, ‘‘प्रदीर्घ काळपर्यंत जेव्हा एखादा जनसमूह विशिष्ट भौगोलिक क्षेत्रात जीवनाच्या काही तात्विक मूल्यांचा आणि सद्गुणांचा आदर करीत जीवन जगत असतो. तेव्हा त्यातून जो जीवनसुगंध पसरतो त्याला संस्कृती असे म्हणतात.’’

भारतीय संस्कृती :–

“समाजात जेव्हा संस्कृतीचा ऱ्हास होतो तेव्हा रुढ तत्वज्ञानाचा विपरीत अर्थ काढला जातो पण धार्मिक तत्वाचे पुनरुज्जीवन करणे हा सांस्कृतिक ऱ्हासावर उपाय आहे.

भारतीय संस्कृती :–

"Live not the life of rock-N-roll and coca-cola. Dont immitate others you must have your self respct. I know who I am"

भारतीय संस्कृती :–

The Choice is Yours "When culture deteriorates there is an increase in barbarity and immorality in the country and its philosophy is misinterpreted.. This is more or less the sad condition of present world. The need of the hour is to arrest forthwith the deterioration by reviving the great philosophical and religious values of life."

धन्यवाद !